

Fælles Mål 2009

Hverdagstysk

Faghæfte 30

Fælles Mål 2009

Hverdagstysk

Faghæfte 30

Indhold

Formål for faget hverdagstysk	3
Slutmål for faget hverdagstysk	4
Læseplan for faget hverdagstysk	5
Undervisningsvejledning for faget hverdagstysk	6

Formål for faget hverdagstysk

Formålet med undervisningen i hverdagstysk er, at eleverne stifter bekendtskab med det tyske sprog i både talt og skreven form, således at de tilegner sig et grundlag for at kunne klare sig i hverdagssituationer. Undervisningen skal bidrage til, at eleverne får et indblik i tyske kultur- og samfundsforhold, som de afspejler sig i dagligdagen. Undervisningen skal desuden give eleverne lyst til også fremover at beskæftige sig med det tyske sprog og tysk kultur.

Slutmål for faget hverdagstysk

Efter 8. og 9. klassetrin

Sprogfærdighed

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- forstå almindeligt forekommende ord og vendinger i forbindelse med nære og genkendelige emner
- deltage i en enkel dialog, først og fremmest med henblik på udveksling af informationer
- læse og forstå korte, sprogligt enkle tekster
- skrive enkle, korte meddelelser
- udtale tysk, så det er forståeligt
- anvende et elementært ordforråd i mødet med tysktalende
- anvende de mest almindelige høfligheds- og omgangsformer
- anvende gestik og mimik, når ordforrådet ikke slår til
- finde og anvende informationer i enkle, velkendte teksttyper
- foretage ord til ord opslag
- udnytte ligheder mellem tysk og andre sprog.

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- udnytte en basisviden om livet i Tyskland, først og fremmest til bedre at kunne forstå informationer og situationer
- udnytte de muligheder, der er for at anvende tysk uden for skolen.

Læseplan for faget hverdagstysk

Læseplanen indeholder en angivelse af undervisningens indholdsområder: sprogfærdighed og kultur- og samfundsforhold. Områderne er indbyrdes afhængige og bør derfor integreres i de enkelte undervisningsforløb.

Undervisningen bygger på, at eleverne bl.a. fra dansk og engelsk allerede har en kunnen, viden og erfaring med hensyn til at lære, til sprog og sprogbrug, til begreber, til forståelse af deres omverden samt til brug af it.

Eleverne opbygger igennem forløbet deres selvtillid som sprogbrugere og deres forståelse af gode arbejds- og samarbejdsformers betydning for sprogtilegnelsen. Der skiftes således mellem forskellige organisationsformer (individuel, par, gruppe, klasse) afhængig af emnet/indholdet og aktiviteternes art.

De sproglige aktiviteter tilrettelægges således, at eleverne møder en mangfoldighed af oplevelser og sansende udtryk. Praktisk musiske arbejds- og udtryksformer indgår i de sammenhænge, hvor de kan tilføre undervisningen en yderligere dimension.

Sprogfærdighed

Sprogfærdighed indeholder kommunikative færdigheder, strategier og viden om sprog og sprogbrug.

Eleverne skal arbejde med at

- lytte ved hjælp af forskellige typer af lydtekster, fx lyd-bånd og videosekvenser
- tale tysk med særlig vægt på enkle, dagligdags samtalemønstre
- læse forskellige teksttyper, fx dialoger, enkle fortællende tekster og reklamer
- skrive enkle tekster, fx meddelelser og postkort, bl.a. ved hjælp af it
- benytte lytte-, læse- og samtalestrategier, fx at gætte kvalificeret
- forsøge at gøre sig forståelige, selvom deres sproglige formåen ikke slår til
- eksperimentere med at skrive på tysk, fx ved anvendelse af it
- anvende ordbøger og andre hjælpemidler.

Undervisningen omfatter især

- karakteristiske træk ved tysk udtale
- opbygning af dagligdags ordforråd, fx faste vendinger, hilse- og høflighedsudtryk
- centrale grammatiske områder, fx sætningens grundstruktur
- sproglig opmærksomhed, således at brugen af tysk skifter alt efter hensigt, situation og emne.

Kultur- og samfundsforhold

Hovedvægten i indholdet lægges på det nære miljø, herunder dagligliv og levevilkår.

Sammenligninger mellem tysk kultur og elevernes egen kultur indgår i undervisningen.

Eleverne bør få mulighed for at kommunikere med andre, hvor brugen af tysk er en reel nødvendighed, fx ved at opsøge og udnytte de muligheder, der er for at bruge tysk både i og uden for skolen.

Undervisningen omfatter især

- eksempler på kultur og levevilkår i Tyskland og andre tysktalende lande inden for emner, som bygger på elevernes erfaringsverden
- tekst- og billedmaterialer, herunder billedmedier, der afspejler mangfoldigheden i de tysktalende landes kulturer.

Undervisningsvejledning for faget hverdagstysk

Indhold

Indledning	8
Begynderundervisning	8
Sprogfærdighed	8
Kultur- og samfundsforhold	8
Praktisk musiske aktiviteter	9
Virtuelle rejser	9
Evaluering	10
Digte	11
Sange og musik	11

Indledning

Faget hverdagstysk er et ikke prøveforberedende fag og kan tilbydes på 8. og 9. klassestrin som valgfag med normalt 2 ugentlige lektioner. For flere ideer til undervisningen henvises til undervisningsvejledningen for faget tysk, faghæfte 17

<http://www.faellesmaal.uvm.dk/fag/Tysk/vejledning.html>

Det tildelte timetal er bestemmende for indholdsområdernes antal og omfang. Det er vigtigt at motivere eleverne gennem variation af materialer og aktiviteter. I samarbejde med eleverne vælges emner og tekster, der er relevante og motiverende for dem. Metodemæssigt bør læreren være opmærksom på, at elevgruppens alder stiller andre metodiske krav end anden begynderundervisning.

Begynderundervisning

Læreren skal fra den første time inddrage eleverne aktivt, således at de fra starten er bevidste om deres betydning for, at undervisningen lykkes. Eleverne kan fx fortælle og skrive om, hvorfor de har valgt tysk, og de kan lave associogrammer om, hvad deres første tanker er, når de hører ordene tysk og Tyskland. Denne opgavetype aktiverer elevernes eksisterende viden og forestillinger og kan indgå som en del af undervisningens materiale.

Den indledende undervisning kan tage udgangspunkt i et indhold, der vedrører elevernes erfaringer, og som vækker deres nysgerrighed og fantasi. Brug af billeder, sange og musik kan være med til at stimulere og understøtte sprogudviklingen samt medvirke til at øge elevernes selvtillid med hensyn til at forstå og anvende sproget. Derfor skal praktisk musiske arbejds- og udtryksformer indgå som vigtige elementer i undervisningen.

Særligt i begynderundervisningen med ældre elever er det vigtigt at udvikle strategier, der sætter dem i stand til at turde gætte kvalificeret og mobilisere alle videns- og erfaringskilder til at løse nye problemer med. De receptive færdigheder lytte-forstå og læse-forstå bør helt fra starten prioriteres højt. Samtidig vil der i forbindelse med aktiv lytning og læsning kunne arbejdes målrettet med vigtige gættestrategier.

Sprogfærdighed

At kunne kommunikere med sproget står i centrum for sprogindlæringen. Undervisningen skal tage sit udgangspunkt i et meningsfyldt og interessevækkende indhold. Ved at lytte og læse om det, som vedkommer og interesserer, og ved at anvende sproget for at udtrykke egne tanker i tale og skrift, udvikler eleverne deres sprogfærdighed. Det sproglige og sociale samspil mellem eleverne i undervisningssituationen spiller en vigtig rolle.

Selv begrænsede sprogkundskaber kan være vigtige for elevernes selvtillid. Det er værdifuldt, hvis eleverne gør forsøg med at udtrykke sig, selv om sproget ikke slår til.

Sproget udvikles, når eleven tør afprøve sine idéer i et trygt miljø, og når eleven har brug for sproget. Det vil sige, at eleven tydeligt skal kunne se formålet med den aktivitet, han engageres i.

I begyndelsen lægges der særlig vægt på at indlære udtalen ved at lytte og imitere. Efterhånden henledes opmærksomheden på de mere formelle sider af sproget, således at eleverne får øget indsigt i de grammatiske strukturer.

Eleverne har allerede gennem dansk og andre fremmedsprog en viden og for forståelse med hensyn til at genkende teksttypers særtræk og funktion, ligesom de allerede har en vis erfaring i at arbejde med litteratur m.m. Denne viden og for forståelse skal naturligvis udnyttes. Derved oplever eleverne, at deres kunnen er vigtig og brugbar, og det giver lyst til og mod på at gå videre.

Undervisningen skal tage højde for følgende områder

- afveksling i materialevalg, herunder aktuelle og aldersrelevante udgivelser i form af aviser, videoer og film, tegneserier, brochurer osv.
- afveksling i aktiviteter herunder praktisk musiske aktiviteter, fx spil og lege, hvor sproglige strukturer øves og anvendes
- udnyttelse af elevernes eventuelle rejseerfaringer
- balance mellem samtale om kulturelle forhold på dansk og samtale på tysk om dagligdags forhold
- arbejde med lytte-, læse-, og samtalestrategier.

Arbejde med sprogiagttagelse og sprogregler integreres så vidt muligt i såvel tekstarbejde som i mundtlig og skriftlig fremstilling for at gøre eleverne bevidste om, at sprogregler er underordnet sprogbrogsen.

Kultur- og samfundsforhold

Et nyt sprog er ofte udtryk for en anderledes måde at tænke og optræde på. Derfor skal valgfaget hverdagstysk også medvirke til at udvikle forståelse af denne kultur.

Viden om landets hverdagsliv, historie, geografi, samfundsforhold og religion har en værdi i sig selv, og viden om disse forhold vil give eleverne en bedre baggrund for at kunne forstå film og litteratur, når de ser nyheder, og når de ønsker at komme i personlig kontakt med mennesker.

Eleverne bør også beskæftige sig med regionale og sociale forhold i Tyskland.

Eleverne skal opmuntres til at lære om kultur- og samfundsforhold primært i Tyskland, så de fortsat får lyst til at lære om andre menneskers, ikke mindst jævnaldrenes.

des, anderledes levevis. Undervisningen skal lægge op til at perspektivere elevernes viden og kulturforståelse.

For at bane vej til kulturforståelsen skal eleverne opleve mangfoldigheden i kulturstoffet og arbejde med emner og temaer, som giver anledning til sammenligninger mellem egen og andres kulturer. Herigennem åbnes for iagttagelser, samtaler og diskussioner vedrørende holdninger til og vurderinger af såvel egen som andres kulturelle baggrunde.

Det er nødvendigt at anvende såvel dansksproget som fremmedsproget undervisningsmateriale for at udvikle en kulturforståelse i det tidsbegrænsede forløb.

Der kan arbejdes med eksempler på, hvordan livet udfolder sig forskellige steder i tysktalende lande ved at arbejde med:

- tekster fra forskellige regioner i Tyskland, fx unges hverdag i Tyskland
- tekster fra tysktalende lande, fx Østrig, Schweiz, Luxembourg
- samlivsformer i forskellige miljøer
- madkulturer
- landskaber, klima, by og land
- sport
- fritidsinteresser
- ferie
- mode og musik
- traditioner og højtid.

Praktisk musiske aktiviteter

De kreative arbejds- og udtryksformer involverer brugen af alle sanser og giver gode muligheder for undervisningsdifferentiering. Den praktisk musiske dimension i undervisningen giver plads til individuelle tilegnelsesstrategier og mulighed for, at aktiviteterne indeholder erfaringsgivende situationer og fælles oplevelser, også af ikke boglig art.

De følgende eksempler er tænkt som inspirationsmateriale i tilrettelæggelsen af undervisningen.

Til de første undervisningstimer kan eleverne medbringe genstande, som de forbinder med Tyskland (blade, kort, souvenirs, turistbrochurer m.m.). Dette materiale kan aktivere elevgruppen og udvide dens ofte stereotype erfaringer og forestillinger om landet og sproget til en begyndende kulturforståelse.

Aktiviteten kan varieres med, at læreren også pakker en kuffert med forskellige genstande fra Tyskland for at sikre, at der er materiale nok. Eleverne vælger genstande og spillet spilles som nedenfor beskrevet.

- Alle medbragte genstande får tyske betegnelser. Det giver mulighed for ord til ord opslag.
- Der laves to sæt kort. A-kort med tyske betegnelser for de medbragte genstande. B-kort med elevernes navne.
- A og B-kort bliver lagt med bagsiden opad og spillet spilles som memory, hvor eleverne selv udarbejder spørgsmål/svar-dialoger for at finde ud af, hvilken genstand der hører til hvilken person.

Sprog og handling bør knyttes sammen i begynderundervisningen. Gennem kommunikative lege skabes situationer, hvor eleverne er nødt til at kommunikere for at løse opgaven. Disse arbejdsformer er velegnede til at automatisere ordforrådet og øve sproglige færdigheder, men det er vigtigt, at valget af spil og lege er aldersrelevante.

Det er oplagt at benytte almindelig kendte spil, fx memory, tal- og billedlotteri og forskellige former for gættelege, der alle kan føre eleven frem mod en fri og kreativ sprogbrug. Rollesimulationer giver også mulighed for at inddrage læse- og skrivefærdighederne.

Eleverne kan fx også forestille sig, at de kommer på besøg hos en tysk familie, hvor de skal opholde sig i en periode. Gennem rollespil øver eleverne sig på at

- hilse og præsentere sig
- fortælle om sig selv og deres familie
- fortælle om deres skole og dagligliv
- fortælle om deres fritidsliv og interesser
- fortælle om deres by, deres land
- opstille spørgsmål til værtsfamilien
- anvende enkle samtalestrategier.

Virtuelle rejser

At arbejde med virtuelle rejser er en motiverende sproglig aktivitet i sprogundervisningen. Via internettet kan eleverne tage på en virtuel rejse og besøge virtuelle museer, naturområder, byer, historiske centre osv. I forløbet får eleverne mulighed for at anvende det, de lærer i andre fag, fx historie, geografi, matematik, dansk og kristendomskundskab. Formålet med virtuelle rejser er at give eleverne en læringsoplevelse, der kræver en selvstændig arbejdsindsats, og som samtidig træner dem i at samarbejde og i at disponere deres tid.

Eleverne arbejder med

- skriftlig og mundtlig præsentation
- informationssøgning både på dansk og på tysk
- receptiv anvendelse af tysk
- informationssøgning bl.a. i autentisk materiale, selvom de sproglige færdigheder ikke slår til
- integration af sprogfærdighed og kultur- og samfundsforhold
- sammenligninger mellem dansk og tysk sprog og kultur.

Eksempel på et oplæg til en virtuel rejse

I skal forestille jer, at I har vundet en rejse af 7 dages varighed. Hver person har vundet X Euro til at dække alle udgifter i forbindelse med rejsen. I skal rejse sammen to og to.

I må selv vælge, hvordan I vil rejse, og hvilke byer og seværdigheder I vil besøge. I skal vælge, hvad I vil se og opleve. I skal være tilbage i Danmark, inden ugen er gået.

Rejsen skal kunne gennemføres i virkeligheden. I skal planlægge grundigt og lave undersøgelser om de steder, I vil se. I fremlæggelsen skal I fortælle om landene og byerne, I vil besøge. I skal også se på landenes geografi og historie.

I vil komme til at benytte guidebøger, brochurer og ikke mindst internettet. I må også henvende jer til turistkontorer og rejsebureauer for at skaffe materiale, foruden det I kan hente på internettet.

I vil komme til at arbejde med at genkende ord og begreber på tysk. Formålet med dette er, at I skal blive bedre til at gætte betydningen af vigtige ord, som I kommer til at møde, når I rejser i de forskellige lande.

Forbered jeres rejse eller kig rejsebureauerne i kortene. Undersøg priser i flyselskabernes databaser, så I kan finde de bedste rejseruter og den billigste pris på jeres rejse.

Elevernes arbejdssprog undervejs er dansk, men kan også være tysk for de elever, der magter det. Der findes et stort antal relevante og på forhånd evaluerede websites på www.infoguide.emu.dk, som kan anvendes i forløbet. Her kan eleverne gå ind og finde oplysninger. Herudover kan man på biblioteket låne et antal rejseguidebøger om tysktalende lande.

Som afslutning på den virtuelle rejse fremstiller eleverne en rejsemappe, som fx indeholder

- turbeskrivelse med rejsetider, priser og rejserute
- landkort med angivelse af rejserute
- beskrivelse af seværdigheder, hvor gruppen har valgt at besøge
- adresser på de steder, hvor gruppen har valgt at overnatte
- angivelse af, hvilke måltider man har spist
- dagbog over, hvad gruppen har foretaget sig de enkelte dage
- plan for en mundtlig fremlæggelse for klassen eller dele af klassen
- supplerende oplysninger om landenes og byernes historie og geografi.

Evaluering

Elevernes arbejde og resultaterne heraf vurderes af læreren eventuelt i form af et skema, som også drøftes med eleverne. Eleverne kan få skemaet med hjem til forældrene til gennemlæsning og evt. underskrift. Skemaet kan indgå i samtalen mellem lærer og elev, evt. også elev, forældre og lærer

Arbejdsindsats

særdeles tilfredsstillende	tilfredsstillende	nogenlunde tilfredsstillende	utilfredsstillende

Samarbejde

særdeles velfungerende	velfungerende	nogenlunde velfungerende	fungerede ikke

Produktvurdering (plakat + dagbog - udseende og fagligt indhold)

meget veludført	veludført	nogenlunde veludført	ikke veludført

Mundtlig fremlæggelse (fagligt indhold og formidling)

meget velbelyst	velbelyst	noget usikkert	uklart

Vurdering af projektet som helhed

imponerende	godt	nogenlunde	mangelfuldt

Kommentarer:

Digte

Digte er velegnede i undervisningen, da genren ofte formidler meget indhold i en kortfattet, sprogligt enkel form. Digte kan, udover at man kan nyde dem, også være med til, at eleverne går i gang med at producere egne tekster. Digtene kan illustreres, de kan brydes op, og de kan inspirere til elevdigtning. Med Bertolt Brecht's digt, *Vergnügungen* som eksempel, kan der leges med ordene, og elevernes egne digte kan illustreres i hånden eller ved hjælp af computer. Der kan "udgives" en lille digtsamling, som er særlig interessant at læse, fordi alle her bidrager. Samtidig dokumenterer den elevernes arbejdsindsats.

Sange og musik

Tysklands sangskatte kan være et godt udgangspunkt for at sammenligne forskellige kulturer. Inddragelse af musik og sangtekster giver anledning til at udtrykke egne interesser og anskuelser og kan inspirere til at producere raps eller egne sangtekster til kendte melodier.

Det at synge tyske sange eller folkeviser, slagere osv. kan have en værdi i sig selv, og sangene giver ofte indblik i en del af den tyske kultur. Der er også den fordel ved at synge, at eleverne siger (synger) meget sammenhængende tekst på tysk uden tøven. Lyttefærdigheden øves, eleverne lærer nye ord, og de arbejder med rytme og intonation.

Også den klassiske musik og rockmusikken kan inddrages. Et tema som *Rock auf deutsch* kan fx give anledning til at sammenligne tysk rockmusik med rockmusik fra andre sprogområder og til at drøfte elevernes oplevelse af musik fra tysksprogede lande, fx også Bach, Mozart og Strauss og Wienerkoncerten Nytårsdag.